FAMILIENAMEN OP CURAÇAO

DOOR

M. D. LATOUR O.P.

Op Curaçao treft men familienamen van Franse, Duitse, Engelse, Nederlandse, Spaanse, Italiaanse, Afrikaanse en Indiaanse oorsprong. Daar men echter in elk land ter wereld constateren kan, dat het gebied der eigennamen internationaal gekleurd is, zijn we niet van plan daarvoor de aandacht te vragen.

Maar er zijn hier veel familienamen in zwang, die, met of zonder opzet gegeven of gekozen, een speciaal Curaçaos karakter dragen.

Zo is de typisch Curaçaose naam *Janwé* niets anders dan een overblijfsel van de naam van een vroegeren groot grondbezitter: Jan Wever, een zuiver Hollandse naam.

Dicht bij het Melaatsengesticht Zaquito ligt de wijk *Charo*, waarvan de naam volgens zeer aanneembare gegevens te danken is aan een Fransman, die daar vroeger woonde en Jarreau heette.

Een zéér bekende naam op Curaçao is *Jantiel*, het kleine badplaatsje aan de Zuidkust. Maar de niets vermoedende badgast zal wellicht enigszins verbaasd opkijken, als hij verneemt, dat deze populaire naam een verbastering is van de naam van een aldaar wonende familie Perret Gentil.

In de stadswijk Otrobanda is een straatje dat Zaaantjesteeg heet, en hoewel er meer uitleggingen beproefd zijn om deze naam te verklaren, lijkt het mij boven elke redelijke twijfel verheven, dat deze ontleend is aan de Spaanse familie Sanchez, die daar gewoond heeft.

Speciale omstandigheden, die voor Nederland niet gelden, hebben hier op het geven en aannemen van familienamen grote invloed gehad, bv. de afschaffing van de slavernij in 1863. De slaven hadden geen eigenlijke familienamen, maar werden genoemd met hun doopnaam, hun bijnaam, hun vroegere stamnaam, of naar het percentage „zwart” bloed dat ze hadden. Voorbeelden van deze vier naamcategorieën zijn resp. Pablo, Kameel, Canga, Sambo.

Toen na de vrijmaking deze mensen allen een familienaam moesten hebben, werden er met kunst en vliegwerk een menigte familienamen uit de grond gestampt. Snuggere vrijgelatenen kozen zelf een naam, bepaalden zich daarbij dikwijls tot het voor goed aanvaarden van een bijnaam, die zij reeds hadden, en heetten voortaan vrijwillig Kameel (intussen verbasterd tot Cameroe, hetgeen trouwens veel deftiger klinkt), Garibaldi (op het ogenblik meestal Giribaldi), Rabarber (nu Robarboe) en Centje (komt voor in de spellingen CENCHI, Chonchi, Cijntje, Cijnchi, Seenchi, enz.). Ook Kirindongo en Kwidama zijn echte oude slavennamen, (meer Spaansvoelenden schrijven Quirindongo, Quidama).

Anderen waren volgens hun kleur „Sambo” en bleven daarbij.

Velen voelden er iets voor om in hun nieuwe naam een herinnering mee te nemen aan hun vroegeren „heer” en namen diens familienaam over, echter met enige wijziging, waar de „heer” wel zorg voor droeg. Daarvan komen de namen als Wolfschoon (van Schoonewolf), Elsevijf (van Elsevier), Sille (het omgekeerde van Ellis), Borgschoth (van Schothborg), Pineda (van Pinedo), Suriol (van Curiel), Helmijr (volgens gezaghebbend getuigenis van Helmund en Meijer) en van Uiter, van Uiten, van IJter, Van Nijten, van Eijter, Fanneijte, enz. (alle van de oude Hollandse familie van Uijtrecht), Madura (van Maduro).

Anderen liet men rustig een naam aannemen, al was het ook die van hun vroegeren heer, want deze heer rekende er zeker op, dat de mensen door hun slordige uitspraak in een minimum van tijd hun naam heel anders zouden schrijven en uitspreken dan het origineel ervan. Zo is de naam Meroe een door het volk zelf gemaakte verbastering van de naam Muller, Kwiers van Koeiers, Mérite van Merrit, enz.

Tot dit genre van naamsverbasteringen heeft ook veel bijgedragen het feit, dat er toen nog geen Burgelijke Stand was en dat vroegere, gemoedelijke districtsmeesters de namen van de mensen op het gehoor opschreven. Wat dat hier op Curaçao betekent, kan slechts beoordeeld worden door hen, die veel met de mensen te maken hebben, die vaak hun trouwboekjes nodig hebben, schoolregisters moeten invullen, doopboeken moeten bijhouden enz.

De verregaande slordigheid van de mensen en de gemoedelijkheid van de vroegere districtsmeesters is oorzaak van namen als Koffie, Coffiel, Koffil van *Cockfield*, Isei, Izijk, IJziek van de Engelse naam *Isaac*, Djoens en Joens van de Engelse naam *Johns(on)*, Girigori van *Gregorius*, Horcera van *Gorsira*, Mercera

van *Mercedes*, Chatlein van *Chatelain*, Meelvoort van *Melfort*, Bonkheer van *Boncoeur*, Peers van *Perez*, Schorea, Skoreya, Correa van *Scorrea*, Cado van *Cadeau*, Sembeleer en zelfs Semberel van *Zemeleer*, Hellemun, Hellement van *Helmund*, Purier van *Pourrier*, Boelé van *Bulle* (welke naam op z'n Spaans werd uitgesproken), Gion van *Guyon*, Vanderpool van *Fanterpool*. Het eigenaardige van deze laatste naam is, dat hij een verengelsing is van de oorspronkelijk Hollandse naam *van der Poel*. Verder kennen we nog Decaster van *de Castro*, Lebak, Lebaz, Lebast van *La Bast*. Ook is er Frey, Fray, Fraay en Fraai; welke van deze vier de oorspronkelijke is, weet ik niet met zekerheid te zeggen; vermoedelijk een van de twee laatste vormen. Ook ontmoeten we Provans, Provance van *Provence*, Woelbaai en Boelbaai van *Bulbaai*, Cannister en Callister van *Calisto*, Rondei van *Rondijk*, Kras, Krats en Cras; Daanchi, Daantje, Dania, Dain van *Daniel*, Lover, Lauff van *Lauffer*. Lauff kan echter ook heel goed een opzettelijke verminking zijn van de „herennaam” *Lauffer*.

Serberie, Silberie komt van *Siberië*, een landgoed van de familie Muller. De oorspronkelijke dragers van deze naam hebben dus niet die van hun vroegeren heer meegenomen maar de naam van diens plantage.

Metzel is een verbastering van de Engelse naam *Mitchell*, Dovali van *Delvalle*, Matteo van *Matthew*, Vrutaal van *Frutal*, Briet, Brit, Brito van *Britten*, Knep van *Kenepa* (naar de gelijknamige plantage; een analoog geval dus met *Siberië*), Mercano, Marcano van *Americano*, Wiebo, Wibo, Vibo van *Vivo*, Mamber van *Mambre*, enz. enz.

Aan variatie geen gebrek!

Dit waren echter nog slechts namen van vrijgelatenen, door deze zelf gekozen of door hun gewezen heren aangegeven. Er bleven er echter nog heel wat over, die zelf geen keuze konden maken en daarin ook niet geholpen werden door anderen. Toen schijnt het gouvernement het wanhoopsbesluit genomen te hebben, om de kinderen tot familienaam te geven de voornaam van hun moeder. Er zijn prachtige meisjesnamen bij, maar het doet enigszins belachelijk aan als een grote kerel u verzekert, dat hij „Rosa” heet. We laten hier een lijstje volgen van zulke familienamen, die officieel bij de burgerlijke stand van Curaçao bekend zijn.

Carolina	Hendrina	Dolores
Teodorita	Bernardina	Frederika
Rosa	Rosalinda	Teresa

Henriette	Eduarda	Eleuteria
Francisca	Paulina	Hilda
Regina	Natalia	Florencia
Martina	Nicolina	Eva'ina
Antonia	Tulia	Modesta
Genoveva	Aura	Ezequiela
Catalina	Tomasia	Feliciana
Stephania	Ignacia	Manuela
Clara	Raymunda	Simona
Margarita	Martha	Virginia
Clemencia	Petronia	Jacinta
Angelica	Clysia	Lucila
Anastacia	Louisita	Alexandrina
Fabiana	Geertruida	Lambertina
Rita	Cecilia	Juliana
Celestina	Carmita	Simeona
Rudolfina	Vera	Mauricia
Dominga	Pieterella	Rosaria
Eulogia	Magdalena	Tecla

Voor jonggetrouwde mensen een lijst om van te watertanden bij het uitzoeken van namen voor hun toekomstige dochters! En er is niet eens naar volledigheid gestreefd; er zijn er nog wel meer.

Minder duidelijk is het mij, waaraan sommige jongensnamen de eer te danken hebben, om tot familienaam verheven te worden. Ze zijn veel minder talrijk als de meisjesnamen, maar komen niet-temin vóór. Enige voorbeelden mogen hier volgen: Pedro, Ignacio, Thomas, Jacobus, Ricardo, Augustin, Laurens, Andreas.

We hopen echter dat het bespottelijke gebruik nu niet meer gevolgd wordt.

Een categorie familienamen, die specifiek Curaçaos is, zou men kunnen noemen de „religieuze” familienamen. Hun ontstaan wordt als volgt verklaard. De zwarte bevolking van Curaçao is nagenoeg geheel katholiek. Protestanten en Joden vindt men bijna alleen onder de blanken. Deze zwarten hadden (en hebben nog) altijd een katholieke scheurkalender in huis, die op de dagelijks af te scheuren blaadjes de naam van den of de heilige vermeldt, die op die datum in de katholieke Kerk gevierd wordt. De moeders nu hechtten er dikwijls erg aan om hun kind te noemen naar de heilige, op wiens feestdag het geboren was. Daar is natuurlijk op zichzelf geen bezwaar tegen, maar het gaf soms tot min of meer komische gevolgen aanleiding. Een jongen werd bv. geboren op 18 Juli, het feest van Camillus de Lellis. De naam werd

zorgvuldig overgeschreven en aan een oom of tante meegegeven om het kind aan te gaan geven bij „meneer” (de districtsmeester). Deze ambtenaar, blank en protestant, wist van geen heiligen Camillus de Lellis af en beschouwde „de Lellis” als de familienaam van het kind. Op de zelfde wijze komt de familie Delima (de Lima) aan haar naam. Er was een „meisje geboren op het feest van de heilige Rosa van Lima. „Meneer” kreeg een papertje onder zijn neus waar op gekrabbeld stond Rosa de Lima, en meneer vroeg natuurlijk niet verder. Misschien heeft hij zelfs wel gedacht, dat het bijzonder snuggere mensen waren, daar ze zo maar voor- en achternaam te gelijk opgaven. Een kind dat op Kerstmis geboren werd, kreeg de naam van Natividad (geboorte) en als de geboorte viel op Onbevleete Ontvangenis van Maria, heette het kind Concepcion (ontvangenis).

Ongeveer hetzelfde zien we gebeuren met jongens, die geboren worden op het feest van een heilige, die martelaar was, bv. San Pedro Martir (Sint Petrus Martelaar). „Meneer” registreerde Martir als de familienaam en daaraan danken nog heel wat mensen op Curaçao hun naam (Marti, Martis, Martijn). Een ander trof het, dat op zijn geboortedag het feest gevierd werd van een heilige, die bisschop (Obispo) of belijder (Confesor) was en nu heten tientallen huisgezinnen met hun achternaam Obispo en Confesor.

Deze „romantische” tijd is echter nu voorbij. Althans hopen we dat met de tegenwoordige perfectiegraad van de Burgerlijke Stand dergelijke Spielereien niet licht meer kunnen voorkomen.

We slaan met het boven genoemde al een voldoende mal figuur.